

Rola kulturalna/artystyczna Torunia w XIV-XV wieku

dr Maciej Stawiski

Sztuka w kręgu kościoła śś. Janów

Kościół śś. Janów – w latach wybudowany 1349-1374 rząd kaplic po stronie północnej, a w latach 1400-1407 po stronie południowej; 1382 i 1384 nisze szafkowe na książki; w 1406 zawalenie zarysowanie się wieży – w latach 1407-1433 budowa nowej – mistrzowie Andrzej, Jakub, Hans Gotland; w 1437 dzwony na wieży, w 1441 wymienione – Duży Mikołaj, Mały Mikołaj, Kaznodziejski; w 1361 płyta Jana i Małgorzaty von Soest, ok. 1400 Piękna Madonna Toruńska

Płyta małżonków von Soest

Fotografia: Toruński Serwis Turystyczny

Piękna Madonna Toruńska

Fotografia: Wikimedia Commons, autor zdjęcia: Ludwig Schneider

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna

Sztuka w kręgu pozostałych kościołów toruńskich

1. Kościół NMP w Toruniu – w 1372 roku dokonany pochówek rajcy Gerharda von Allen – świadczy to o ukończeniu prac; cykl malowideł na szkarpach świątyni
2. Kościół św. Jakuba – budowa kaplic po 1359 roku, 1391 rok pożar, 1410 odbudowa kościoła
3. Fundacja kaplicy św. Katarzyny na przedmieściach za Bramą Bydlęcą – rok 1360

Malowidła na szkarpach w kościele NMP

Zdjęcie: Toruński Serwis Turystyczny

Architektura świecka

- a) 1391-1400 – budowa nowego ratusza staromiejskiego w Toruniu
- b) 1385-1386 – budowa Dworu Artusa
- c) odbudowa ratusza nowomiejskiego po pożarze
- d) kamienice mieszczańskiego Starego Miasta –
a zwłaszcza tzw. Dom Mikołaja Kopernika
- e) 1412, 1419-1420 – umocnienia i naprawy murów
- f) 1429 – Barbakan Starotoruński – Mikołaj Vynkenczajl
- g) 1432 – Brama Mostowa – Hans Gotland
- h) 1449 – Barbakan Chełmiński – mistrz Łukasz

Dom Mikołaja Kopernika

Wikimedia Commons, autor
zdjęcia: Stephen McCluskey

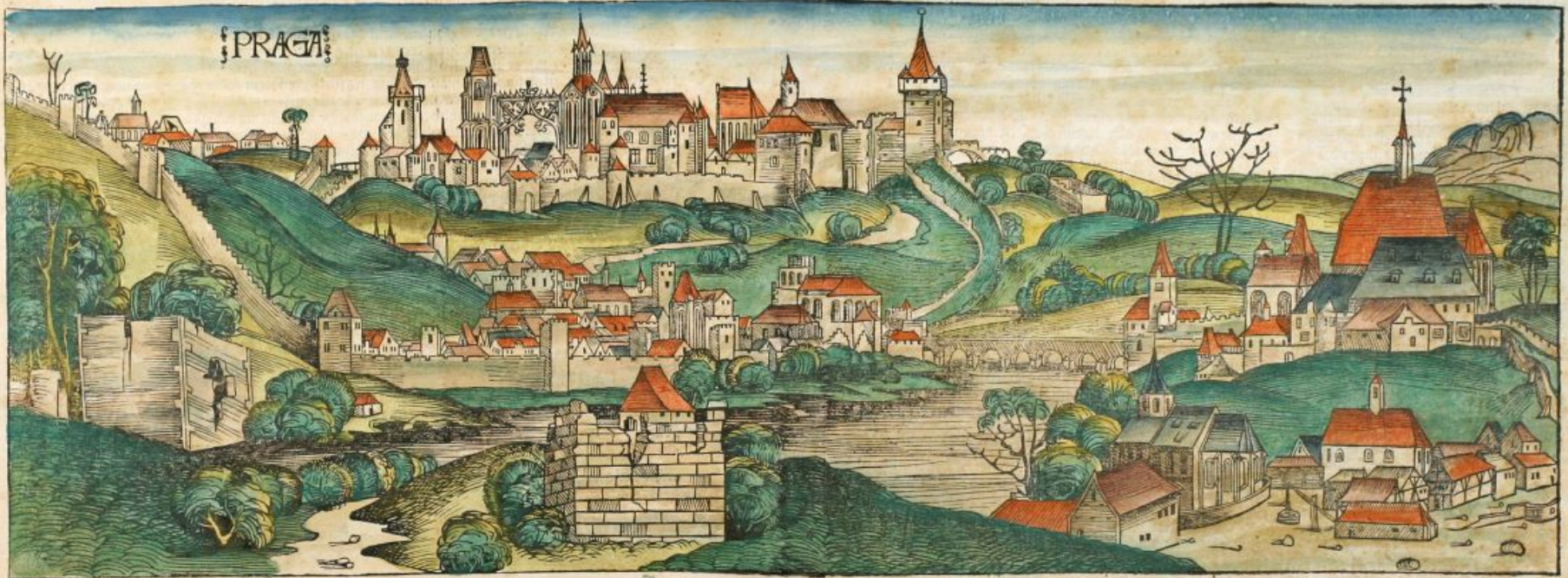
Szkolnictwo

Studia torunian – w II połowie XIV wieku Praga, po wybuchu wojen husyckich w I połowie XV wieku Lipsk, poza tym Kraków, Rostock, Wiedeń, Erfurt, Heidelberg, Kolonia, Bolonia, Padwa, Paryż

Niewielu bakałarzy, a jeszcze mniej doktorów – w 1412 roku Cezar Watzenrode doktorem medycyny w Wiedniu, w 1420 roku Arnold Datteln doktorem prawa kanonicznego w Bolonii, a w 1437 roku Eberhard Hitfeld doktorem sztuk wyzwolonych w Padwie

Własne szkolnictwo – szkoła staromiejska – program kościelny, kwestie organizacyjne pod opieką Rady Miasta, znanym kierownikiem szkoły Konrad Gesselen, szkoła nowomiejska, zakonne studia franciszkanów (np. Jan Bełcz, Jan Polonus) oraz dominikanów (np. Wiotr Wichman, Mikołaj Sculteti).

Praga w XIV wieku

Widok Pragi z *Kroniki świata* Hartmanna Schedela z 1493 roku

Życie religijne Torunia

1. Rozwój nurtu tzw. devotio moderna – nowa pobożność – kładąca większy nacisk na osobiste doświadczenie relacji z Chrystusem, rozwój form pobożnościowych – beginki, tercjarstwo

2. Rozkwit bractw religijnych – organizacji religijno-społecznych:

a) najstarsze bractwa – 1366 bractwo kaletników, toreb karzy i rękawiczników – modlitwa za zmarłych członków bractwa, Msze u franciszkanów, ok. 1400 bractwo religijne piwowarów

b) w 1409 przy kościele św. Jakuba bractwo NMP, w 1435 ołtarz Marii Magdaleny, 1428 fundacja wikarii, w 1449 altaria

c) co najmniej od 1440 przy kościele św. Jakuba Bractwo Literackie – kaplica św. Krzyża, a od 1445 Bractwo Ubogich

d) fundacje cechowe przy kościele św. Jakuba – w 1430 przy Ołtarzu Wszystkich Świętych w takiej kaplicy wikaria Bractwa Karczmarzy, a w 1435 przy ołtarzu Trójcy Świętej w kaplicy św. Stefana wikaria Bractwa Sukienników

e) w 1394 przy kościele śś. Janów bractwo kapłańskie Bożego Ciała, a co najmniej od lat 40. XV wieku Bractwo Ubogich! a w 1439 Dorota Armknecht ufundowała wikarię NMP, a w 1444 roku także dom dla biednych wdów